

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

OSALUSPLANEERIMINE SUPILINNA TEEMAPLANEERINGU KOOSTAMISEL

LÄBIVIIDUD KAASAMISTEGEVUSED

KÜSITLUS.....	3
EMOTSIONAALNE JALUTUSKÄIK	3
EMOTSIONAALSE KAARDI KOOSTAMINE.....	6
INTERVJUU.....	6
VESTLUSRING.....	6
KOOLIKIRJAND.....	7
JOONISTAMINE.....	8
PIIRKONNA KAARDI ÜHINE TÄIENDAMINE.....	9

KÜSITLUS

Supilinna elanike arvamusuuring teostati 2011. aasta novembris-detsembris. Küsitlus viidi läbi katva postitusena – igasse Supilinna postkasti toimetati kaks küsitlusankeeti. Ankeedi tagastas 286 inimest. Uuringu tulemusi kasutatakse Supilinna teemaplaneeringu koostamisel. Põhjalikum ülevaade küsitluse läbiviimisest ja tulemustest on esitatud eraldi dokumendina.

EMOTSIONAALNE JALUTUSKÄIK

Emotsionaalne jalutuskäik toimus kahel päeval, 29.11 ja 5.12.2011, kummalgi päeval ühe inimesega. Kolmas isik, kelle poole jalutuskäigu tegemise sooviga pöörduiti, keeldus sellest peale järele mõtlemist põhjendusega, et taoline ettevõtmine on tema jaoks füüsiliselt liialt raske – tegemist oli üle 80-aastase inimesega.

Jalutuskäigu ajal liiguti elaniku juhendamisel mööda vabalt valitud trajektoori Supilinnas, vesteldes olulistest paikadest, meeldimistest/mittemeeldimistest, elukohaga seonduvast. Planeerija roll oli passiivne ning seisnes kaardile märkmete tegemises ning fotografeerimises. Planeerija märkis kaardile läbitud trajektoori, olulised märksõnad vestlusest, pildistamise kohad ning ühendas märksõnad vajadusel konkreetsete paikade/objektidega (foto 1).

Esimesel päeval, 29. novembril, jalutasime Supilinna elaniku L-ga. L on noor naine, Supilinna Seltsi liige, kahe lapse ema. Jalutuskäigu tegi vankris kaasa ka noorem laps. L on Supilinnas elanud ligikaudu 8 aastat. Jalutab Supilinnas tihti ja pikalt lapse tõttu. Kookuvõtte jalutuskäigust L-ga on koondatud skeemile 1.

Teisel päeval, 5. detsembril, jalutasime Supilinna elaniku U-ga. U on vanemas keskeas meesterahvas, Supilinna Seltsi üks asutajaliikmeid. U on Supilinnas elanud ligikaudu 30 aastat. Üldiselt Supilinnas ringi ei jaluta, igapäevased trajektoorid on välja kujunenud ning seotud töö/poses jmt käikudega, viies Supilinnast välja vastavas suunas kõige otsemat teed mööda. Kokkuvõtte jalutuskäigust U-ga on koondatud skeemile 2.

Olulise infona ilmsid Supilinna erinevad kihistused, ajas muutuvad funktsioonid, olulised paigad, eripära.

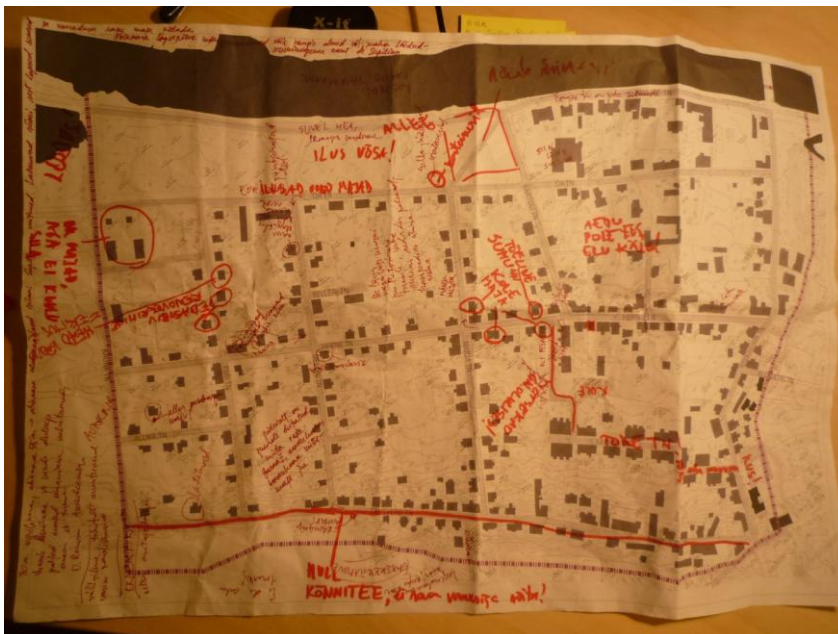

Foto 1: Emotsionaalse jalutuskäigu ajal planeerija poolt tehtud märkmed.

Jõeäärne on jalutamiseks ideaalne: allee, nõ puutumatu loodus (ilus võsa!)

Oa tn uued majad on väga ilusad! Samuti Kesklinna kooli juurdeehitus.

Kartuli tn äärne plats, sh prügi sorteerimise punkt on tore, sest seal näeb alati inimesi.

Töeline Supilinn on natuke ootamatu ja eklektiiline!

Toredad, kuid siia sobimatud majad.

Supilinna kõige ilusam maja on Herne 34!

Varem polnud kõikidel tagaaedadel tarasid ümber, naabrid kohtusid seal, elu käis. Nüüd tarastatakse järjest rohkem, sellest on kahju. Tagaaedade elu vist sureb välja.

Otseteed on olulised!

Lepiku tn võiks olla muuseum, kus kõik vana säilitatakse rangemalt.

Teede seisukord on kohati halb, nt Tähtvere tn kõnniteel on vankriga keeruline liikuda.

Kui vaatama hakata, on palju ebasobivat remonti tehtud ja sobimatult ehitatud.

Skeem 1: kokkuvõte esimesest jalutuskäigust.

Supilinna omapäraks on eklektika. Siin on alati juurde ehitatud vastavalt vajadusele ja võimalustele, majadel on näha selged jäljed. Juurde on ehitatud ka garaaže, kasvuhooneid, küttemajasid. Viimasel ajal on Supilinna välisilme oluliselt muutunud - maju tehakse korda, varem olid tondilossid igal pool.

EUROPANI majad Oa tänavas on uue ajastu märk. Varem olid selles piirkonnas pumbamajad.

Meloni tänav on üks väga Supiilnik tänav!

Emajõe tn ei ole enam Supilinn, on täiesti teistmoodi.

Varasemalt oli Supiilnas rohkem teenuseid, nt Kartuli pood, Lutsu haruraamatukogu, pesumaja. Praegu on külapoeks Herne pood, Supiilna taga otsas on nüüd ka lastehoid.

Supilinna Selts on kujundanud linnaosa nägu, osalenud planeeringutes. Seltsi mõjutuse tulemusel on ka nt Herne tn lahendus ja Marja tn mänguväljak.

Supilinn on olnud üsna kriminogeenne kant - mu abikaasa on Supiilnas elanud eluaeg, tema lapsepõlve mängukaaslased on paljud vangis (olnud) või maha löödud.

Ühest küljest elatakse Supiilnas eluaeg ja põlvest põlve - mu abikaasa siin eluaeg elanud, nüüd lapsed tahavad tagasi, ehitavad selleks maja. Samas mitmed vanemad elanikud lahkuvad, sest lapsed on mujal ja üksi raske maja hooldada.

Supiilnas on omad olulised kohad, millega on seotud lood ja mälestused, nt õlletehase müügiluuk, ka Herne pood. On ka oma legendaarne tegelane - koer Riku. Tema mälestusmärk on Tähtvere tänaval.

Supilinn on ajastu järgi painduv. Nt 80ndatel kasvatati siinsetel suurtel aiamaadel kurke Peterburi turul müümiseks. Äraveoks telliti ühine rekka. Aiamaadel vaba ruumi polnud; rajati ka rohkelt kasvuhooneid.

Varem ikka tundsin Supiilna elanikke ja nende elulugusid, nüüd järjest vähem - elanikkond vahetub. Ka Herne poes müüjad enam ei tunne ostjaid nii palju kui varem.

Otseteed on olulised, sh ühendused Supiilnast välja, nt Marja trepid.

Skeem 2: kokkuvõtte teisest jalutuskäigust.

EMOTSIONAALSE KAARDI KOOSTAMINE

Supilinnas koostas emotsionaalseid kaarte T. Nigola oma kursusetöö „Sotsiaalsed struktuurid Supilinnas“ raames 2009. aasta kevadel. Oma kursusetöö raames viis T. Nigola läbi tänavaküsitluse, mille raames palus vastajal tähistada kaardil paigad, mida vastaja kasutab suhtlemiseks ja teistega kohtumiseks/koos olemiseks. Küsitlusele vastas ning oma suhtlus- ja kohtumispaikade kaardi koostas 27 inimest.

INTERVJUU

Poolstruktureeritud süvaintervjuud viidi läbi suvel ja sügisel 2011. Intervjueeritavateks olid Supilinna elanikud ning Supilinnaga seotud isikud. Intervjuude eesmärgiks oli koguda erinevaid vaatepunkte ja ideid Supilinna arengu kohta, mida oleks võimalik kasutada edasises teemaplaneeringu koostamise protsessis.

Intervjueeritavad pakuti välja Tartu Linnavalitsuse ning Supilinna Seltsi poolt. Intervjuu läbi viimiseks võeti ühendust ligikaudu kahekümne inimesega. Intervjuu läbiviimiseni jõuti 11 inimesega, mida saab pidada püstitatud eesmärgi seisukohalt piisavaks. Intervjuud viis läbi ja vastava aruande (vt eraldi dokumendina esitatud intervjuude kokkuvõtte) koostas Tiit Oidjärv Eesti Planeerijate Ühingust.

VESTLUSRING

Supilinna teemaplaneeringu teemalised vestlusringid korraldati kahele sihtrühmale: erivajadustega inimestele ning vanuritele, kummalegi sihtrühmale eraldi. Eesmärgiks seati oma elupiirkonnaga ja linnaruumiga seonduvate vajaduste väljaselgitamine ning Supilinna teemaplaneeringu eskiislahenduse vastav analüüsimine. Vestlusringidesse sooviti kaasata eelkõige Supilinnas elavaid sihtgruppide esindajaid, kuid kuna eesmärgiks oli sihtgruppide vajaduste väljaselgitamine üldisemalt, jäeti see kuulutuse tekstis otsesõnu määratlemata ning vestlusringi olid oodatud kõik, kel teema vastu huvi.

Kuulutused vestlusõhtute toimumise kohta pandi üles pensionäride päevakeskustesse, Supilinna (Supilinna Seltsi teadetetahvlile ning Kartuli ja Herne tn nurgale), samuti Tartu Puuetega Inimeste Kotta (vt fotod 2-4). Teade vestlusõhtute toimumise kohta saadeti Supilinna Seltsi postiloendisse. Tartu Puuetega Inimeste Kojas jäi kokkulepe juhatajaga, et infot levitatakse ka suuliselt ning koja korralisel koosolekul. Nii eakatele kui ka erivajadustega inimestele mõeldud vestlusringi toimumiskohaks valiti Tartu Kesklinna kool kui Supilinnale lähedal asuv avalik asutus. Ruumid valiti esimesel korrusel ning sissepääsu lähedal, et ka liikumisraskustega inimestel oleks soovi korral võimalik osaleda. Kooli sissepääsu juures puuduvad trepid jm liikumistakistused.

Väljakuulutatud aegadel ei ilmunud vestlusringi ühtegi eakat ega erivajadustega inimest. Eakate jaoks korraldati veel üks vestlusring, seekord Veski tänava päevakeskuses, mis on eakate päevakeskustest Supilinnale lähim. Lootsime, et koht, mis on tuttav ning kus nagnii käiakse aega veetmas, meelitab eakad ka vestlusringis osalema. Vestlusring korraldati päevasel ajal, mil on valge ja mis võiks osalejatele olla võimalikult mugav (päevakeskuse töötajate soovitusel). Sellegi poolest ei olnud ka teisel korral vestlusringis ühtki osalejat.

Võib eeldada, et kindlale sihtrühmale temaatilise vestlusringi korraldamine on kaasamiseks siiski sobilik meetod, kuid saadud kogemus näitab selgelt, et lähenemine sihtrühmale peab olema hoolikalt läbi mõeldud. Vestlustest päevakeskuste ning Tartu Puuetega Inimeste Koja töötajatega selgus, et nende hinnangul Supilinna inimesed üldjuhul nende korraldatud üritustel ei osale või on neid mõni üksik. Vestlusringide toimumise kuulutused olid siiski üleval ka Supilinnas käidavamates kohtades (lähedusse jääb ka nt bussipeatus), mistõttu võinuks eeldada, et info siiski jõuab supilinnlasteni. Samuti ei olnud kuulutuse tekstis üheselt määratletud, et osaleda võivad ainult Supilinna elanikud.

Fotod 2-4: Vestlusringide kuulutused.

KOOLIKIRJAND

Koolikirjand kirjutati ühes klassis, õpilaste kirjandustunni raames. Kirjandi teemal „Minu kodukoht“ kirjutasiid Tartu Kesklinna Kooli 9.b klassi õpilased. Tartu Kesklinna Kooli valimisel sai otsustavaks asjaolu, et see on Supilinnale kõige lähem kool, kus seetõttu õpib tõenäoliselt ka rohkem Supilinna lapsi. Eeltööde käigus toimus suhtlus ka Tartu Katoliku Kooliga, kuid selgus, et sinna tuuakse lapsi pigem üle linna ning Supilinna elanikke on mõni üksik. Supilinnas elamist ei seatud kirjandi kirjutamisel välistavaks kriteeriumiks, eesmärgiks oli kaardistada põhikooli õpilaste väärtusi ja vajadusi oma elukohaga seoses. Siiski soovisime saada mõned arvamused ka Supilinna kohta, arvestades võimalusega täiendada Supilinna teemaplaneeringut. Seetõttu eelistasime koostöökä Kesklinna Kooli, kus Supilinnas elavaid õpilasi on rohkem.

Õpilased kirjutasid kirjandi oma kirjandustunni raames, emakeele õpetaja juhendamisel. Teema oli määratletud käesoleva projekti läbiviijate poolt ning jäetud meelega võrdlemisi laiaks, et võimaldada erinevate skaalade esiletulekut. Täpsustavate juhistena juhendati emakeele õpetajat, et eesmärgiks on saada teavet selle kohta, mis lastele oma elupiirkonnas meeldib või ei meeldi, millest tuntakse puudust. Üldiselt kirjutati kirjandid anonüümselt, vaid mõni laps oli harjumusest oma nime juurde märkinud.

Koostöö Tartu Kesklinna Kooliga sujus ladusalt, koolipoolsed kontaktisikud olid koostöövalmid. Kirjanditest selgusid üsna hästi õpilaste jaoks olulised teemad, näiteks sooviti sageli, et kodu ja kooli lähedal oleks kiirsöögikoht; hinnati toredaid naabreid, rahulikku liiklust, rohelist, sõpradega kogunemise kohtade olemasolu, turvalisust, heakorda. Annelinnas (Tartu suurim paneelilamupiirkond) elavad lapsed väljendasid kurbust seoses kakluste ja vägivallaga avalikes paikades, nende jaoks olid probleemiks ka kultuurierinevused vene keelt kõnelevate Annelinna elanikega. Räämas hooned, räpasus ja asotsiaalsed inimesed olid õpilaste seas ebasoosingus.

JOONISTAMINE

Käesoleva kaasamisprojekti raames palusime pilte joonistada Tartu Katoliku Lasteaia ning Tähtvere Lasteaia lastel, kummaski lasteaias ühes rühmas. Mõlemas lasteaias joonistati meie palvel 23.11.2011. Joonistamine on lastele omane ning enamasti neile meeldiv eneseväljendusviis, mistõttu see on sobilik väikeste laste kaasamiseks. Palusime lastel panna paberile oma kodukant. Enamasti joonistasid lapsed maja, kus nad elavad, mõnikord mahtusid pildile ka naabermajad, üks laps joonistas aga hoopis õhuvaate. Joonistuste tõlgendamisel osutusid väga informatiivseks autorite kommentaarid ning kasvatajate täpsustused – näiteks kaksikud vennad olid oma kodumaja kujutanud sootuks erinevalt.

Tegelikkuses puudus joonistamise juures otsene võistlusmoment, parimaid ei valitud. Valminud joonistustest koostati näitus, mida kutsuti vaatama ka autorid koos kasvatajatega. Näitus seati üles OÜ Hendrikson&Ko Tartu kontoris, seda käisid 2. detsembril külastamas Katoliku Lasteaia Püha Anna rühma lapsed (ka joonistajateks olid Püha Anna rühma lapsed). Külastus osutus laste jaoks huvitavaks ja meeleolukaks, nad said võimaluse tutvuda nõ suurte inimeste tööalaste tegemistega.

Fotod 5-8: Tartu Katoliku Lasteaia Püha Anna rühma lapsed joonistamas (foto 5); laste väljapandud tööd (fotod 6 ja 7); Tartu Katoliku Lasteaia lapsed näitust vaatamas ja kontoris ekskursioonil (foto 8).

PIIRKONNA KAARDI ÜHINE TÄIENDAMINE

Piirkonna kaardi täiendamine on lihtsustatud ja kohandatud versioon Tony Gibsoni kogukonnaplaneerimise tehnikast *Planning For Real*. Tehnika peamiseks omapäraks on oma elupiirkonna kujundamise võimalus, mida kohalikele elanikele pakutakse. Kujundamine toimub piirkonna 3D maketi abil, kuhu on võimalik lisada nn ettepanekukaarte, mille abil tehakse ettepanek soovitava arengu kohta konkreetses asukohas. Ettepanekukaardid sorteeritakse ja seatakse tähtsuse järjekorda – nii kujuneb tegevusplaan, mida arutatakse ja kujundatakse edasi töögruppides. Kokkuvõttes jõutakse piirkonna planeeringu (*neighbourhood development plan*) koostamiseni.

Käesoleva kaasamisprojekti raames katsetamiseks töötati välja lihtsustatud ja lühendatud versioon *Planning For Real* tehnikast. Eesmärgiks oli eelkõige katsetada töötamist piirkonna kaardiga, andes kaasatavatele võimaluse kavandada piirkonna arengut oma äranägemise järgi, paigutades kaardile soovitavaid objekte/teenuseid. Piirkonna kaardi ühine täiendamine toimus 23.11.2011 Tartu Kesklinna Kooli 9b klassi ühiskonnaõpetuse tunni raames. Eeltööna oli käesoleva projekti meeskond ette valmistanud kaardi ning nn ettepanekusildid. Kasutati Supilinna üldplaneeringu eskiislahenduse kaarti. Ettepanekusiltidele pandi koolikirjandi kokkuvõtete põhjal kirja võimalikud arengud, lisati mõned tüüpilised arenguvõimalused ning olemas olid ka tühjad sildid, kuhu õpilased said kirjutada endale meelepärase, kuid veel puuduva arenguvõimaluse. Koolikirjandid olid piirkonna kaardi täiendamise eeltöös asjakohaseks sisendiks, andes ülevaate kaasatava sihtgrupi jaoks olulistest väärtustest.

Reaalsele tööle kaardiga eelnesid sissejuhatavad ettekanded planeerimise olemusest, vajalikkusest ning kaasamise põhimõttest (P. Metspalu Eesti Planeerijate Ühingust ning I. Ranniku Tartu Linnavalitsusest, Planeeringuteenistusest, vt foto 9). Seejärel paigutati laudad klassiruumis ringi selliselt, et õpilased said koonduda kaardi ümber ning asuda seda oma äranägemise järgi täiendama, st Supilinna arengut kavandama (fotod 10 ja 11). Esimeses etapis võisid kõik õpilased lisada kaardile endale meelepäraseid teenuseid/hooneid/arenguid. Teises etapis arutati ühiselt saadud tulemuste ning selle realistlikkuse üle. Kokkuleppe korral eemaldati ebasoovitavaks või sobimatuks osutunud silt kaardilt (foto 12). Tunni läbiviijad (P. Metspalu ja L. Uibopuu) esitasid õpilastele suunavaid küsimusi, nt et kuidas võiksid pilvelõhkujad sobida Supilinna miljösse, misjärel toimus arutelu õpilaste seas ning enamasti saavutati ka kokkuleppe kavandatu sobimise/sobimatuse osas. Tunnis viibis ka ühiskonnaõpetuse õpetaja, kes jäi valdavalt vaatleja rolli. Õpilased tulid Supilinna arengu kavandamise teemaga hästi kaasa, osalesid kaardi täiendamises ning ka hilisemas arutelus aktiivselt. Eristusid siiski sõnakamad ja hakkajamad, mõned õpilased aga jäid võrdlemisi passiivseks. Soovides meetodi rakendamisel saavutada kindlasti kõikide osalejate panust, tuleks vestlust jõulisemalt modereerida. Antud juhul ei olnud kõikide osalejate panuse saavutamine eesmärgiks.

Foto 9: sissejuhatav ettekanne planeerimisest Tartu Kesklinna Kooli 9b klassi ühiskonnaõpetuse tunnis (I. Ranniku).

Fotod 10 ja 11: Tartu Kesklinna Kooli 9b klassi õpilased Supilinna kaarti täiendamas – Supilinna üldplaneeringu eskiislahenduse kaardile lisatakse omapoolsed ettepanekud.

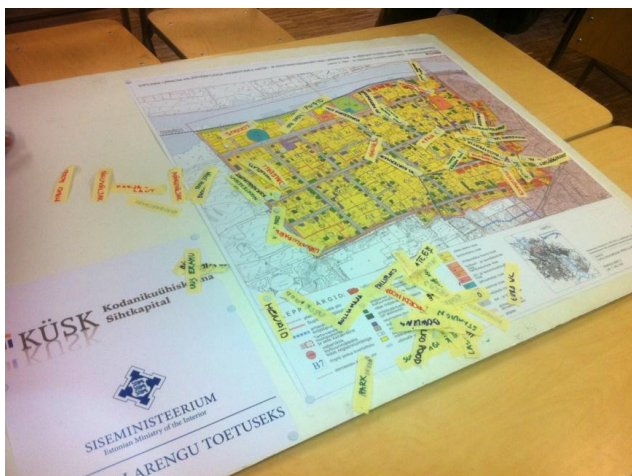

Foto 12: Piirkonna kaardi ühise täiendamise tulemus Tartu Kesklinna Kooli 9b klassis – esialgselt juurde kavandatud arengud on läbi arutatud, kaardilt on eemaldatud ebavajalikuks/ebasobivaks osutunu. Õpilaste arvates võiks Supilinnas asuda noortekeskus, mitu mänguväljakut ja kiirtoidukohta, sularahaautomaadid, veel mõni pood, rajada võiks uusi korterelamuid.